

Jaar 2014
Afdeling *
Nummer *
Publicatiedatum *

Onderwerp

Initiatiefvoorstel van het raadslid de heer Van Lammeren (Partij voor de Dieren) getiteld: Amsterdam eerste visvriendelijke stad van Nederland.

Aan de Gemeenteraad

De Gemeenteraad van Amsterdam,

Gezien het initiatiefvoorstel van het raadslid de heer Van Lammeren;

Samenvatting

Is sportvisserij een al dan niet acceptabele aantasting van vissenwelzijn? In dit voorstel toont de Partij voor de Dieren Amsterdam aan de hand van moderne wetenschappelijke inzichten de noodzaak aan om deze vraag te stellen en te beantwoorden. De fractie stelt voor om nieuw beleid in te stellen ten aanzien van sportvisserij en hengelen. In het besluit vraagt de fractie Partij voor de Dieren op een verbod op hengelen in de Amsterdamse wateren.

Inleiding

"Many years ago, I was fishing, and as I was reeling in the poor fish, I realized, 'I am killing him -- all for the passing pleasure it brings me.'

"And something inside me clicked. I realized as I watched him fight for breath, that his life was as important to him as mine is to me." (Sir Paul McCartney¹)

In Nederland worden dieren wettelijk beschermd door de Wet Dieren. Deze wet is in werking getreden in 2013 en volgt de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren (GWWD) op. Deze wet heeft als uitgangspunt de intrinsieke waarde van het dier.

Artikel 1.3. Intrinsieke waarde

1. De intrinsieke waarde van het dier wordt erkend.
2. Onder erkenning van de intrinsieke waarde als bedoeld in het eerste lid wordt verstaan erkenning van de eigen waarde van dieren, zijnde wezens met gevoel. Bij het stellen van regels bij of krachtens deze wet, en het nemen van op die regels gebaseerde besluiten, wordt ten volle rekening gehouden met de gevolgen die deze regels of besluiten hebben voor deze intrinsieke waarde van het dier, onverminderd andere gerechtvaardigde belangen. Daarbij wordt er in elk geval in voorzien dat de inbreuk op de integriteit of het welzijn van dieren, verder dan redelijkerwijs noodzakelijk, wordt voorkomen en dat de zorg die de dieren redelijkerwijs behoeven is verzekerd.
3. Voor de toepassing van het tweede lid wordt tot de zorg die dieren redelijkerwijs behoeven in elk geval gerekend dat dieren zijn gevrijwaard van:

- a. dorst, honger en onjuiste voeding;
- b. fysiek en fysiologisch ongerief;
- c. pijn, verwonding en ziektes;
- d. angst en chronische stress;
- e. beperking van hun natuurlijk gedrag;

---

¹<http://abcnews.go.com/International/story?id=4444523>

voor zover zulks redelijkerwijs kan worden verlangd.²

Het lijkt misschien overbodig om te benoemen, maar vissen hebben een bewustzijn en gevoel. Zij hebben net als de meeste andere dieren en mensen alle lichamelijke eigenschappen die nodig zijn om pijn en stress te kunnen voelen. Interessant is in dit opzicht de frase uit lid 2: 'Bij het stellen van regels bij of krachtens deze wet, en het nemen van op die regels gebaseerde besluiten, wordt ten volle rekening gehouden met de gevolgen die deze regels of besluiten hebben voor deze intrinsieke waarde van het dier, onverminderd andere gerechtvaardigde belangen. Daarbij wordt er in elk geval in voorzien dat de inbreuk op de integriteit of het welzijn van dieren, verder dan redelijkerwijs noodzakelijk, wordt voorkomen en dat de zorg die de dieren redelijkerwijs behoeven is verzekerd.'

Wetten die specifiek gelden voor de visserij zijn opgenomen in de Visserijwet van 1963.³

Vissen, hengelen en sportvissen

Vissen wordt als volgt gedefinieerd: 'het te water brengen, hebben, lichten of ophalen van vistuigen, maar ook het op een andere manier proberen om vis uit het water te bemachtigen (bijvoorbeeld met de hand). Ook het uitzetten van vis of visbroed of uitzaaien (van schelpdieren) wordt door de Visserijwet aangemerkt als "vissen". Voor alle niet als vis aangewezen vissoorten geldt een verbod om deze in de vrije natuur uit te zetten op grond van art. 14 van de Flora- en faunawet'.⁴

Het is een visser niet toegestaan om elke vis die hij tegenkomt te vangen. De Visserijwet bepaalt welke vissoorten als 'vis' zijn aangewezen. 'De aanwijzing gebeurt in een ministeriële regeling; bijlage 1 van de Uitvoeringsregeling visserij. Ook delen van de aangewezen vissen, kuit en broed worden aangemerkt als "vis" in de zin van de

---

² http://wetten.overheid.nl/BWBR0030250/geldigheidsdatum_05-05-2014 (geraadpleegd op 5 mei 2014)

³ http://wetten.overheid.nl/BWBR0002416/geldigheidsdatum_05-05-2014 (geraadpleegd op 5 mei 2014)

⁴ http://www.sportvisserijnederland.nl/vispas/visserijwet_en_regels/binnenwater/?page=belangrijke%5Fbegrippen (geraadpleegd op 5 mei 2014)

⁵ http://www.sportvisserijnederland.nl/vispas/visserijwet_en_regels/binnenwater/?page=belangrijke%5Fbegrippen (geraadpleegd op 5 mei 2014)

⁶ http://wetten.overheid.nl/BWBR0002416/geldigheidsdatum_05-05-2014#Hoofdstukl_1 (geraadpleegd op 5 mei 2014)

⁷ <http://www.ru.nl/organphy/people/gert-flik/>

⁸ http://www.sportvisserijnederland.nl/vis_en_water/sportvistypen/ (geraadpleegd op 6 mei 2014)

⁹ Lynne U. Sneddon, *The evidence for pain in fish: the use of morphine as an analgesic*, Applied Animal Behaviour Science 83 (2003) 153–162.

¹⁰ Lynne U. Sneddon, *Pain perception in fish. Evidence and implications for the use of fish*, Journal of Consciousness Studies, 18, No. 9-10 (2011), 209-229.

¹¹ Victoria A. Braithwaite, *Do Fish Feel Pain?*, Oxford University Press (2010)

¹² Markus Wild, *Fische. Kognition, Bewusstsein und Schmerz. Eine philosophische Perspektive, Beiträge zur Ethik und Biotechnologie / 10* (2013) 187.

¹³ Lynne U. Sneddon, *Trigeminal somatosensory innervation of the head of a teleost fish with particular reference to nociception*, Brain Research 972 (2003) 44-52.

¹⁴ 'Vis netjes? Evaluatie Gedragscode Sportvisserij' (Research voor beleid in opdracht van LNV, 2010: p. 7)

¹⁵ 'Vis netjes? Evaluatie Gedragscode Sportvisserij' (Research voor beleid in opdracht van LNV, 2010 p.7)

¹⁶ *Vis en welzijn – Gedragscode*, Sportvisserij Nederland, 2011

Visserijwet 1963.

De niet als vis aangewezen vissoorten zijn geen "vis" in de zin van de Visserijwet 1963. Voor zover de niet aangewezen vissoorten inheems zijn vallen zij onder de bescherming van de Flora- en faunawet. Dit zijn bijvoorbeeld de grote modderkruiper, de kleine modderkruiper, de bittervoorn, de beekprik en de steur. Voor zover de niet aangewezen vissoorten uitheems (exoot) zijn, zoals de zonnebaars en diverse uitheemse grondels vallen zij niet onder de Visserijwet 1963, noch onder de bescherming van de Flora- en faunawet.⁵

Sportvissen gebeurt over het algemeen met een hengel of peur. In artikel 1.5 van de Visserijwet staat een hengel als volgt omschreven: 'het vistuig bestaande uit een roede - al dan niet voorzien van een opwindmechanisme - een lijn of snoer - al dan niet voorzien van één of meer dobbers - en ten hoogste drie een-, twee- of drietandige haken'. Een "peur": 'het vistuig, bestaande uit een al dan niet aan een roede verbonden lijn of snoer zonder haak of haken waaraan een hoeveelheid wormen is bevestigd'.⁶

Probleemstelling

Vissen is voor veel mensen een ontspannende bezigheid. De belangen van de sportvisserij en dierenwelzijn zijn echter tegenstrijdig. Er is lang verondersteld dat vissen geen gevoel hebben. Daarom werden ze ook niet genoemd in de Dierenwelzijnswet. Wetenschappelijk onderzoek toont echter het tegendeel aan. Vissen hebben alle eigenschappen om prikkels die mensen als pijn ervaren, te ontvangen, en daarop te reageren met een vluchtreactie. Ze zijn zich bewust van hun omgeving, ze kunnen stress ervaren en lijden⁷. De huidige dierenwelzijnswetgeving gaat uit van de intrinsieke waarde van dieren, wat wil zeggen dat de dieren waardevol zijn in zichzelf. Dat geldt ook voor vissen.

Sportvisserij Nederland: 'Op grond van de combinatie van beviste vissoorten, vistechnieken en de eisen die de sportvisser stelt aan het viswater en zijn visstek, heeft Sportvisserij Nederland een indeling gemaakt van acht belangrijke categorieën van sportvissers, te weten: recreatievissers, jeugdige vissers, karpervissers, mindervalide vissers, snoekbaarsvissers, snoekvissers, vliegvisser en wedstrijdvisser.'⁷

Het grootste deel van de Nederlandse sportvissers kan worden gerekend tot het sportvisserstyperecreatievisser. Dit type omvat sportvissers die met de vaste hengel of een werphengel (feederhengel, winkle picker) vooral op brasem of blankvoorn vissen. De recreatievisser waardeert over het algemeen ook de "bijvangst" van andere vissoorten.⁸ Als gevolg van sportvisserij raken vissen gewond (ten minste een haakwond) en kunnen ze beschadigd raken. Inmiddels is uit internationale wetenschappelijke studies gebleken dat vissen pijn ervaren^{9 10 11} en dat hun bewustzijn¹² en pijnervaringen vergelijkbaar zijn met de pijnervaringen van andere gewervelde dieren¹³. Los daarvan kunnen verwondingen en beschadigingen het welzijn van de vis aantasten en zelfs leiden tot de dood. Daarnaast veroorzaakt het te lang uit het water houden van een vis stress bij het dier en kan het houden van (te veel) vissen in een (te klein) leefnet tot stress leiden.¹⁴

In Europa bestaat een gedragscode voor sportvissers, de EIFAC-code. De Nederlandse pendant is de Gedragscode Sportvisserij van Sportvisserij Nederland. Deze zou invulling moeten geven aan de EIFAC-code. De Gedragscode Sportvisserij bevat een gedragsregels voor sportvissers die tot doel hebben de aantasting van het vissenwelzijn als gevolg van sportvissen tot een minimum te beperken. In 2010 is deze gedragscode in opdracht van het toenmalige ministerie LNV geëvalueerd.¹⁵ De Gedragscode Sportvisserij is naar aanleiding van de evaluatie op een aantal punten aangepast.¹⁶

Het is inmiddels wetenschappelijk geaccepteerd dat vissen bij verwonding niet alleen pijn voelen, maar ook dat zij in staat zijn angst en stress te ervaren, net als andere gewervelde dieren. Elke handeling van het hengelen is pijnlijk en stressvol voor de gevangen vis. Zeker als de vis de haak heeft ingeslikt, is het leed ernstig. Bij het beetpakken van de vis kan de beschermende slijm laag, cruciaal voor de overleving,

worden aangetast. Vissen raken ook ernstig gestrest of sterven als ze urenlang worden opgesloten in een net in het water of in bewaarzakken op het droge. Ook de dodingsmethoden van vissen (laten stikken, 'dood' gooien, darmen uitsnijden, strippen, zouten) kenmerken zich door ondeskundigheid, onwetendheid en langdurig lijden. De Partij voor de Dieren vindt dit zeer dieronvriendelijk en ontoelaatbaar.

Net als 73% van de Nederlandse bevolking vindt de Partij voor de Dieren hengelen geen geschikt middel om kinderen mededogen en respect voor dieren bij te brengen. Zeker kinderen dienen niet gestimuleerd te worden om te gaan hengelen, maar juist voorgelicht te worden over wat hengelen nu eigenlijk inhoudt.

Hengelen heeft ook nadelen voor veel andere dieren: (water)vogels kunnen omkomen wanneer zij verstrikt raken in verloren of achtergelaten visdraad of omdat zij een vishaak inslikken. Daarnaast klemmen hengelaars ook loodbolletjes om de vislijn, die vaak in het water verloren gaan. Watervogels eten deze verloren stukjes lood in plaats van steentjes (dit gedrag helpt de vogel normaliter om voedsel in de maag te vermalen). Het opgegeten lood lost echter op, wordt in het bloed opgenomen en leidt uiteindelijk tot een pijnlijke dood. Lood is in algemene zin giftig en zeer slecht voor het milieu.

Het milieu wordt vervuild door het bijvoeren. Er worden naar schatting jaarlijks tonnen aan lokmiddelen in het water gegooid. Dit leidt tot een overmatige voedselverrijking en verstikkende algenbloei van het water (eutrofiëring). Bovendien worden kwetsbare oevervegetaties door hengelaars vertrapt en wordt de rust van bijvoorbeeld vogels op en langs de oevers verstoord.

De visserij en het hengelen zorgen in veel gevallen voor het overmatig onttrekken van vissen. Vissen worden daarom massaal in vissenhouderijen of vijvers gefokt en daarna verplaatst en uitgezet. Veelal ten dienste van het hengelen. Het uitzetten van gefokte vissen als oplossing hiervoor is symptoombestrijding, die juist natuurlijk herstel bedreigt. De Partij voor de Dieren vindt daarom dat het uitzetten van vissen niet langer dient te gebeuren, tenzij er een dringende noodzaak toe is. Bovendien is niet bekend hoeveel pootvissen er tijdens de fok, vangst, transport of na het uitzetten doodgaan.

Al dit ongerief en de onzorgvuldige omgang met vissen, vogels en het milieu wordt verergerd bij hengewelwedstrijden, of met jonge kinderen als hengelaars. Sommige scholen geven hun leerlingen lessen in sportvisserij. Het is van belang dat kinderen van jongs af aan wordt geleerd dat dieren net als mensen levende wezens zijn die pijn kunnen ervaren en dat het opzettelijk pijn doen of verwonden van dieren onethisch is.

De rol van de gemeente in het waarborgen van vissenwelzijn

De Visserijwet uit 1963 geeft burgers die in het bezit zijn van een sportvisakte een beperkte mogelijkheid tot vissen in 'vlot- en bevaarbaar' water. Voor het vissen op grotere schaal of met andere middelen en voor het vissen in niet vlot- en bevaarbaar water is vergunning nodig van de eigenaar van het viswater. De eigenaar is verantwoordelijk voor het visstandbeheer. De eigenaren verhuren vaak het visrecht, bijvoorbeeld aan een hengelsportvereniging, en dragen de zorg voor de visstand en de vergunningverlening over aan de huurder. De vergunningverlening wordt op doelmatigheid getoetst door de Kamer van Binnenvisserij (ministerie van LNV).

De gemeente heeft een belangrijke rol in het tegengaan van hengelen. Voor wat betreft wateren en/of oevers in haar eigendom kan zij het hengelen verbieden. Bij verpachting van deze wateren aan derden, kan zij als voorwaarde opnemen dat het gebruik van het water als viswater verboden is. Bovendien is de gemeente, als eigenaar van het water, medeverantwoordelijk voor het beheer van de visstand en kan de gemeente het uitzetten van vissen tegengaan.

De Amsterdamse Hengelsportvereniging (AHV) heeft voor de meeste wateren in Amsterdam de visrechten gehuurd. In samenwerking met de Organisatie tot Verbetering van de Binnenvisserij (OVV) zet de AHV vis uit ten behoeve van haar leden. De gemeente Amsterdam is eigenaar van de meeste viswateren in Amsterdam. Daarnaast worden

enkele wateren beheerd door het Hoogheemraadschap van Rijnland of Rijkswaterstaat. Na verpachting van het visrecht is de gemeente geen beheerder meer in de zin van de Visserijwet. Een huurovereenkomst moet worden voorgelegd aan de Kamer voor Binnenvisserij. Naar goedkeurig kan een huurovereenkomst worden aangegaan voor 6 jaar. Dit is omdat de huurder er bij deze termijn baat bij heeft om te investeren in de visstand. De AHV houdt als huurder toezicht op de Visserijwet en het is aan de AHV om vergunningen uit te geven. In overleg met de AHV moet daarom worden gezocht naar een alternatief voor visserij waarbij men in de natuur kan recreëren en tegelijkertijd bij kan dragen aan natuurwaarden.

De Partij voor de Dieren wil dat er een einde komt aan de dieronvriendelijke manier waarop er met vissen wordt omgegaan.

Besluiten

- Amsterdam staat hengelen in haar wateren niet toe, ondermeer op grond van dierenmishandeling, milieuvervuiling en aantasting van de openbare zedelijkheid.

- Amsterdam verpacht geen viswater aan hengelsportverenigingen.

- Amsterdam voert een verbod in op de sportvisserij en zet zich in om ook in recreatieschappen en natuurgebieden waarin de stad een rol speelt, de sportvisserij tegen te gaan.

- Amsterdam zet voor de tellingen van populaties (boven en onder water) geen jagers, hengelaars of vergelijkbare groeperingen in, die een belang hebben bij het doden, mishandelen of misbruiken van grote aantallen dieren.

- Amsterdam zet alle mogelijke middelen in om bij bestaande pachtovereenkomsten de jacht en het hengelen te verminderen en te beëindigen.

- Amsterdam geeft samen met natuur- en dierenbeschermingsorganisaties voorlichting om jacht en hengelen tegen te gaan (met name op scholen wat betreft het hengelen door kinderen), omdat jacht en hengelen niet getuigen van respectvolle omgang met dieren.

- Amsterdam gaat viswedstrijden verbieden.

- Amsterdam gaat in gesprek met scholen die vislessen geven, waarbij de inzet is dat in plaats van de vislessen, les over het welzijn van dieren wordt gegeven.

Besluit:

- in te stemmen met genoemd initiatiefvoorstel.

Het lid van de Gemeenteraad,

Johnas van Lammeren